

PREDGOVOR

Pomorski leksikon prvi je stručni leksikon koji kompleksno obrađuje »pomorstvo« u značenju te riječi u nas. U svjetskoj enciklopedijskoj literaturi nije poznat ekvivalent tom pojmu, a rijetke su i edicije koje obrađuju toliko međusobno povezanih znanstvenih, stručnih i praktičnih djelatnosti. Ta činjenica, kao i potreba za proširenjem naše stručne pomorske literature, bila je razlogom da Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža« pristupi izradi ovog Leksikona.

Shvaćajući pomorstvo kao skup znanstvenih i stručnih disciplina u vezi s morem i plovidbom, te praktičnih i privrednih djelatnosti usmjerenih iskorišćivanju mora, podmorja i priobalja, u Leksikonu je obrađeno oko 70 struka koje pomorstvo tumače u njegovu najširem značenju. Znatan broj pojmova prvi je put sustavno obrađen.

U leksikonskim jedinicama koje obrađuju brod ili tehničko sredstvo (uređaj), osim definicije i sažeta objašnjenja, naglašene su i njegove najvažnije tehničke odnosno tehnološke karakteristike. Gdje god je to bilo potrebno prikazan je i povijesni razvoj.

Glavni dio građe Pomorskog leksikona obrađuje: brodarstvo; brodogradnju; brod (konstrukcija, vrste i tipovi; brodske knjige i isprave); brodsko strojarstvo; palubnu opremu broda; brodske uređaje i sisteme; brodske veze; propulziju, svojstva broda i sposobnost broda za plovidbu; manevriranje brodom; čamac (konstrukcija, tipovi u svijetu); mornarske vještine (pomorački radovi, veslanje i jedrenje, uzlovi i čvorovi); plovidbu (pravni, ekonomski i navigacijski aspekt; unutrašnja plovidba); pomorsko pravo; međunarodne pomorske organizacije i konvencije; ekonomiku pomorstva; brodski teret; luku (vrste) odn. terminal, lučku mehanizaciju i infrastrukturu; morsku tehniku i tehnologiju; ribarstvo; ronilaštvo i podvodne aktivnosti; nautički turizam; navigaciju; kartografiju; sigurnost plovidbe; pomorsku meteorologiju i klimatologiju; oceanografiju; ekologiju mora; biologiju mora; prometnu geografiju; geografska otkrića; sportove na vodi; pomorsku medicinu; pomorsko školstvo; pomorsku publicistiku. Pojmovi iz prirodnih znanosti obrađeni su u funkciji stručne građe kako bi Leksikon dobio zaokruženu kompleksnu cjelinu. To su uglavnom astronomija, fizika, geodezija, geologija, matematika (trigonometrija).

U Leksikonu su posebnim natuknicama obrađene osobe koje su se istakle u nekom od područja pomorstva, odnosno koje zaslužuju posebno priznanje ili ocjenu svoga djelovanja. Prihvaćen je kriterij da se žive osobe ne obrađuju zasebnim natuknicama. Izuzetak su osobe koje su obavljale dužnosti komandanta Mornarice NOVJ i komandanta JRM odnosno Vojnopomorske oblasti.

Opća pomorska povijest obrađena je u leksikonskim jedinicama kojima je natuknica odgovarajući geografski pojam, događaj, brod ili osoba (otkrića, ekspedicije, akcije na moru); tu idu i pomorski muzeji i eksponati i sl. Slično je obrađena i vojno-pomorska povijest; I i II svjetski rat, te drugi značajniji ratovi obrađeni su u posebnim natuknicama; bojevi i bitke i važnije ratne akcije redovito su opisani prema ratištima odn. vojištima (ocean ili njegov dio, more, prolaz, kanal, otočje i sl.) ili pod natuknicom koja nosi ime broda ili komandanta. U kontinuitetu je obrađena pomorska odn. vojno-pomorska povijest Jadrana, posebno istočne jadranske obale. Sveobuhvatno je obrađen NOR na Jadranu.

Ratna mornarica obrađena je kao vid oružanih snaga; pojmovi iz pomorske ratne vještine, strategije i taktike, vrste (klase) ratnih brodova i njihova namjena, naoružanje i drugi brodski sistemi obrađeni su u posebnim natuknicama. Posebno mjesto dano je Mornarici NOVJ i JRM odnosno RM JNA. Slično je obrađena i riječna ratna flotila.

Poštovano je naše tradicionalno stručno pomorsko nazivlje, kao i ono koje je praksa potvrdila. Za pojmove iz suvremene tehnike i tehnologije, pokušali smo dati optimalne nazive kao prilog ažuriranju naše pomorske terminologije.

Opseg i različitost građe, način pripremanja i tiskanja Leksikona zahtijevali su da se pojedini dijelovi dovrše mnogo ranije od drugih, što je uzrok nekim neusklađenostima, posebno u statističkim podacima. U međuvremenu došlo je do promjena u SSSR-u, SFRJ i istočnoevr. zemljama, pa smo i te informacije unijeli u već gotove tekstove, koliko su nam tehničke mogućnosti dopuštale.

Vodila nas je želja da Pomorski leksikon pomorcima posluži i kao stručni podsjetnik, a ostalim korisnicima kao korisno štivo za upoznavanje grana pomorstva i pomorske terminologije.

REDAKCIJA